

Saša Zebec, mag. iur.

PRISTUPANJE DUGU I PREUZIMANJE ISPUNJENJA – POGLED NA AKTUALNO ZAKONODAVSTVO, JUDIKATURU TE NEKA KOMPATIVNA UREĐENJA

Stručni rad / Professional paper
UDK 34:336.276(497.5)

U radu se analizira aktualno zakonsko uređenje instituta pristupanja dugu s komparativnim pogledom te primjerima iz domaće judikature. Pozornost se usmjeruje na pojam pristupanja dugu, njegov pravni oblik i poboljšanje položaja vjerovnika. Posebno se promišlja o razilaženjima teorije i sudske prakse glede odnosa trećeg i prvotnog dužnika iz glavnog ugovora, a koje se tiču pitanja jesu li oni solidarni dužnici. Kroz aktualno i prijašnje zakonsko uređenje te sudsku praksu se analiziraju karakteristike ugovora o pristupanju dugu u slučaju preuzimanja neke imovinske cjeline. Naposljetku, uspoređuje se institut preuzimanja ispunjenja s komparativnim uređenjem te s institutom preuzimanja duga.

Ključne riječi: pristupanje dugu, poboljšanje položaja vjerovnika, solidarni dužnici, preuzimanje ispunjenja.

1. Uvod

Zakon o obveznim odnosima¹ institute pristupanja dugu i preuzimanja ispunjenja uređuje u glavi VI. (Promjene u obveznom odnosu), odjeljku 1. (Promjene na strani subjekata), u odsjeku 4. (Pristupanje dugu), te u odsjeku 5. (Preuzimanje ispunjenja). Pristupanje dugu određeno je člancima 101. i 102. ZOO-a, a preuzimanje ispunjenja čl. 103. ZOO-a.

Kad govorimo o promjenama na strani dužnika, tada valja napomenuti kako se jedino kod instituta preuzimanja duga radi o promjeni dužnika *stricto sensu*. Pristupanje pak dugu i preuzimanje ispunjenja zato stavljamo pod širi pojam: *promjene na strani dužnika*.

Još je jedna zanimljiva distinkcija kod ugovora o pristupanju dugu u odnosu na ugovore o preuzimanju duga i preuzimanju ispunjenja: jedino se kod ugovora o pristupanju dugu radi o sporazumu trećeg s vjerovnikom, dok se potonji ugovori sklapaju između dužnika i trećeg (kod ugovora o preuzimanju duga potreban je još i pristanak vjerovnika koji ima konstitutivni značaj).

¹ Narodne novine 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 (dalje: ZOO)

U ovom radu osvrnut ćemo se najprije na aktualno zakonsko uređenje instituta pristupanja dugu, uspoređujući ga s uređenjem tog instituta u slovenskom, austrijskom i njemačkom pravu te primjerima iz domaće judikature. Zatim ćemo obrazložiti da je glede pravnog oblika to neformalni ugovor, te analizirati razilaženja teorije i judikature o tome jesu li kod ugovora o pristupanju dugu pristupatelj i prvotni dužnik solidarni dužnici ili ipak to nisu. Istaknut ćemo, u tom smislu i značajke ugovora o pristupanju dugu u slučaju preuzimanja neke imovinske cjeline kroz aktualno i prethodno zakonsko uređenje te sudsku praksu. Naposljetku, pokušat ćemo izložiti osnovne karakteristike instituta o preuzimanju ispunjenja s komparativnim uređenjem, primjerima iz sudske prakse, te istaknuti distinkciju tog instituta u odnosu na institut preuzimanja duga.

2. Pristupanje dugu

Članak 101. ZOO-a definira ugovor o pristupanju dugu kao ugovor između vjerovnika i trećega, kojim se treći obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovu tražbinu prema dužniku. Tim je člankom također određeno da takvim ugovorom treći stupa u obvezu pored dužnika.

Ugovorom o pristupanju dugu, naime, ne dolazi do promjene dužnika, nego uz dužnika u pravni odnos prema vjerovniku ulazi i treća osoba. Zato zakon u navedenom članku to formulira kako treći stupa u obvezu pored dužnika, čime se implicira da je dužnik i dalje u obvezi. Radi se o tome da treći stupa u obveznopravni odnos s vjerovnikom. Dužnik nije stranka tog ugovora. Za taj obveznopravni odnos s vjerovnikom kod pristupanju dugu nije ni potreban pristanak dužnika. Ujedno dužnik ostaje u obvezi, on se nije ne oslobađa.

Primjerom iz sudske prakse možemo vidjeti stav da dužnik nije stranka tog ugovora, te da nije ni potreban pristanak dužnika:

“Za razliku od ugovora o preuzimanju duga i ugovora o preuzimanju ispunjenja kod kojih se ugovor zaključuje između dužnika i treće osobe, kod ugovora o pristupanju dugu (čl. 101. ZOO-a) ugovorne stranke su vjerovnik i treća osoba. Naime, ugovorom između vjerovnika i trećeg, kojim se treći obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovo potraživanje od dužnika, treći stupa u obvezu pored dužnika. Dakle, kod pristupanja dugu, sam dužnik nije stranka tog ugovora, već treći stupa u obvezni odnos pored dužnika ali bez dužnikovog pristanka.”²

Da dužnik ostaje u obvezi, a da treći pristupanjem dugu stupa u obvezu pored dužnika potvrđuje i sudska praksa:

“Na temelju odredbe čl. 101. ZOO propisano je da ugovorom između vjerovnika i trećega, kojim se ovaj obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovu tražbinu prema dužniku, treći stupa u obvezu pored dužnika.”³

“Sukladno čl. 101. ZOO,⁴ ugovorom između vjerovnika i trećega, kojim se ovaj obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovu tražbinu prema dužniku, treći stupa u obvezu pored dužnika.”⁵

² Visoki trgovački sud Republike Hrvatske 37. Pž-6101/13-4 od 4. veljače 2016.

³ Županijski sud u Puli Gž-85/16-5 od 10. travnja 2017.

⁴ Narodne novine br. 35/05., 41/08. i 75/15.

⁵ Trgovački sud u Osijeku 3 P-233/17-9 od 20. srpnja 2017.

“Prema tome, izraženo pravno shvaćanje u usporednoj drugostupanjskoj odluci odnosi se na učinke ugovora o pristupanju dugu te se za razliku pobijane presude tiče odnosa (zastare) između starog dužnika i vjerovnika, uz odlučno utvrđenje da se ugovorom o pristupanju dugu dužnik ne oslobađa obveze, već naprotiv treći se uz dužnika obvezuje dužniku da će ispuniti njegovo potraživanje.”⁶

“Naime, odredbom čl. 101. ZOO-a propisano je da ugovorom između vjerovnika i trećega, kojim se ovaj obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovu tražbinu prema dužniku, treći stupa u obvezu pored dužnika. U konkretnom slučaju 30. studenog 2006. tužitelj kao vjerovnik i NN kao pristupatelj dugu, sklopili su Ugovor o pristupanju dugu kojim se pristupatelj obvezao vjerovniku ispuniti dužnikovu obvezu. Pristupanjem treće osobe tuđem dugu, stari dužnik (tuženik) se ne oslobađa obveze i njegov položaj se u tom smislu ne mijenja. Time je ojačan vjerovnikov položaj, jer su mu tada za jednu, istu tražbinu, u obvezi i dosadašnji dužnik (tuženik) i treća osoba pa on može protiv oba dužnika postaviti zahtjev za ispunjenje. Dakle, nakon sklapanja ugovora o pristupanju dugu, osim treće osobe dužnik je i dalje u obvezi, i to potpuno samostalno i neovisno od te treće osobe.”⁷

Ugovorom o pristupanju dugu vjerovnik stječe pravo tražiti ispunjenje tražbine bilo od svog dužnika, bilo od trećeg s kojim je sklopio ugovor o pristupanju dugu. Ne samo da kod pristupanja dugu nije potreban pristanak dužnika, već dužnik ne može niti spriječiti trećega da on plati, ako je obveza dospjela. Na taj način se znatno pojačava vjerovnikov položaj, koji zapravo dobiva dva dužnika, a koji su, kako zaključuje Klarić, u tom slučaju sudužnici.⁸

O poboljšanju vjerovnikovog položaja govori i sudska praksa:

“Pristupanjem treće osobe tuđem dugu, stari dužnik (tuženik) se ne oslobađa obveze i njegov položaj se u tom smislu ne mijenja. Time je ojačan vjerovnikov položaj, jer su mu tada za jednu, istu tražbinu, u obvezi i dosadašnji dužnik (tuženik) i treća osoba pa on može protiv oba dužnika postaviti zahtjev za ispunjenje.”⁹

Poredbeno, slovenski Obligacijski zakonik u čl. 432. definira pristupanje dugu kao ugovor između vjerovnika i trećeg, kojim se treći obvezuje vjerovniku da će ispuniti tražbinu koju vjerovnik ima prema dužniku, te time treći stupa u obvezu pored (*poleg*) dužnika.¹⁰

Austrijsko pravo u svom općem građanskom zakoniku (dalje: ABGB) također određuje ugovor o pristupanju dugu, no to čini samo jednim jedinim člankom, u § 1406 koji spada pod cjelinu o preuzimanju duga (*Schuldübernahme* § 1404 - § 1410), kojim propisuje da treći može sklopiti ugovor s vjerovnikom glede pristupanja dugu čak i bez sporazuma s dužnikom.¹¹ U drugom stavku istog članka istaknuto je kako se u slučaju sumnje, takva izjava trećega vjerovniku smatra kao obveza pored prethodnog dužnika (*neben dem bisherigen*

⁶ VSRH Rev 2043/10-2 od 4. srpnja 2012.

⁷ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž-4709/08-4 od 10. prosinca 2008.

⁸ V. Klarić, P., Vedriš, M., *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2006., str. 452.

⁹ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž-4709/08-4 od 10. prosinca 2008.

¹⁰ Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečišćeno besedilo in 64/16 – odl. US), čl. 432. pod naslovom pogodba o pristupu k dolgu: “S pogodbo med upnikom in tretjim, s katero se ta upniku zavezuje, da bo izpolnil njegovo terjatev do dolžnika, stopi tretji v zavezo poleg dolžnika.”

¹¹ Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch; dalje: ABGB; BGBl. I Nr. 59/2017 (NR: GP XXV RV 1461 AB 1528 S. 173. BR: AB 9764 S. 866.); <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>; pristup: 27.9. 2017.; § 1406 (1): “Auch ohne Vereinbarung mit dem Schuldner kann ein Dritter durch Vertrag mit dem Gläubiger die Schuld übernehmen.”

Schuldner), a ne u smislu da treći stupa na mjesto dužnika.¹² Po tome možemo zaključiti kako postoji mogućnost sklapanja ugovora o preuzimanju duga i između vjerovnika i trećeg, gdje on stupa na mjesto dužnika.¹³

Ako se, komparativno, osvrnemo i na njemačko pravo, vidjet ćemo da institut pristupanja dugu nije neposredno uređen njemačkim Građanskim zakonikom (dalje: BGB)¹⁴. Tako se poglavlje o preuzimanju duga (*Schuldübernahme*, § 414- § 419) bavi poglavito institutom preuzimanja duga, no spomenimo kako je § 414 BGB-a uređeno i pitanje preuzimanja duga na strani vjerovnika i trećeg, što u nas nije zakonom regulirano, a za ovu je temu zanimljivo jer se ugovor također sklapa s vjerovnikom, no s bitno drukčijim pravnim učincima.¹⁵

2.1. Pravni oblik ugovora o pristupanju dugu

ZOO ne propisuje način sklapanja ugovora o pristupanju dugu, pa zaključujemo da može biti sklopljen u bilo kojem obliku, osim ako je zakonom drukčije određeno, imajući na umu opću odredbu o obliku ugovora, čl. 286. st. 1. ZOO-a. U tom smislu ugovor o pristupanju dugu je *neformalni ugovor*.

To potvrđuje i sudska praksa:

“Ugovorom između vjerovnika i trećega, kojim se ovaj obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovu tražbinu prema dužniku, treći stupa u obvezu pored dužnika. (čl. 101. ZOO-a). Iz navedenog proizlazi da se na sklapanje ugovora o pristupanju dugu i preuzimanju duga primjenjuju opće odredbe ZOO-a o sklapanju ugovora. Zakonom nije propisana obveza da takvi ugovori budu sklopljeni u posebnom obliku, odnosno nije propisano da je za njihovu valjanost potrebno da potpise ugovornih strana ovjeri javni bilježnik.”¹⁶

Napominjemo da se sudska praksa još glede prijašnjeg Zakona o obveznim odnosima¹⁷ obilato izrazila o tome da se pristupanje dugu može sklopiti i konkludentnom radnjom:

“U ponovljenom postupku će prvostupanjski sud ispitati da li su stranke zaključile ugovor o pristupanju dugu pri čemu valja imati u vidu da se takav ugovor može sklopiti i konkludentnim radnjama, te će tek potom donijeti novu zakonitu odluku.”¹⁸

“Na prvi prigovor treba odgovoriti da se ugovor o pristupanju dugu u smislu čl. 451. ZOO može sklopiti i konkludentnim ponašanjem vjerovnika kojim prihvaća izjavu treće osobe o pristupanju dugu. To je upravo u ovom predmetu slučaj.”¹⁹

¹² *ibid.*, § 1406 (2): “Im Zweifel ist aber die dem Gläubiger erklärte Übernahme als Haftung neben dem bisherigen Schuldner, nicht an dessen Stelle zu verstehen.”

¹³ Napomenimo kako u hrvatskom zakonodavstvu takva mogućnost preuzimanja duga na ugovornoj osnovi između vjerovnika i treće osobe kojim potonja preuzima dug dužnika (dolazi na mjesto dužnika) nije ZOO-om uređena. Slično i Babić, S., *Promjena dužnika u obveznopravnim odnosima*, Računovodstvo i financije, br. 6, 1994., str. 73.

¹⁴ Bürgerliches Gesetzbuch (dalje BGB; BGB1. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738; BGB1. I S. 3719); <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html>; pristup: 27.9.2017.

¹⁵ Tako navedeni § 414 pod naslovom Ugovor između vjerovnika i preuzimatelja duga (*Vertrag zwischen Gläubiger und Unternehmer*) određuje da treća strana može preuzeti dug ugovorom s vjerovnikom, tako da stupi na mjesto prethodnog dužnika.

¹⁶ Trgovački sud u Pazinu 3 P-1041/2015-18 od 25. studenog 2016.

¹⁷ Službeni list SFRJ 29/1978, 39/1985, 46/1985, 57/1989, Narodne novine 53/1991, 73/1991, 3/1994, 111/1993, 107/1995, 7/1996, 91/1996, 112/1999, 88/2001, 35/2005; u daljnjem tekstu: ZOO iz '78./91

¹⁸ VSRH Rev 2035/2001-2 od 21. siječnja 2004.

¹⁹ VSRH Rev 710/2010-2 od 1. veljače 2012.

“Dakle, ugovor o pristupanju tuđem dugu je takav ugovor kojim se netko treći (intercedent) obvezuje vjerovniku da će mu ispuniti dužnikovu obvezu, tako da stupa u obvezu prema vjerovniku uz dužnika. Pritom je točno, a kako to tužitelj navodi u reviziji, da se ugovor o pristupanju dugu može sklopiti i konkludentnim ponašanjem vjerovnika kojim prihvaća izjavu treće osobe o pristupanju dugu.”²⁰

Sudska praksa i glede ZOO se izražava o tome da se pristupanje dugu može sklopiti i konkludentnom radnjom:

“Naime, ugovor o pristupanju dugu u smislu odredbe čl. 101. ZOO²¹ je ugovor između vjerovnika i trećeg, kojim se ovaj obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovo potraživanje od dužnika, tako da stupa u obvezu prema vjerovniku uz dužnika. Je li takav ugovor sklopljen ovisi o okolnostima konkretnog slučaja. Slijedom navedenog u odnosu na pitanje pod A) nisu ispunjene pretpostavke za dopustivost revizije u smislu čl. 382. st. 2. ZPP-a. U odnosu na pitanje pod B), treba reći, da je ovaj sud u više odluka izrazio pravno shvaćanje da se ugovor o pristupanju dugu može sklopiti konkludentnim ponašanjem vjerovnika kojim prihvaća izjavu treće osobe o pristupanju dugu (npr. Rev-x-622/2012-2 od 11. studenog 2014.).”²²

2.2. Dužnik i pristupatelj dugu - (ni)su solidarni dužnici

Rekli smo *supra* kako Klarić zaključuje da, osim što se ugovorom o pristupanju dugu poboljšava položaj vjerovnika, dužnik i treći postaju sudužnici jer vjerovnik dobiva dva dužnika.

Pitanje je kakva je narav njihova sudužništva i jesu li oni solidarni dužnici.

Vjerovnik ovim ugovorom stječe pravo potraživanja svoje tražbine i prema prvotnom dužniku i prema pristupatelju s kojim je sklopio ugovor o pristupanju dugu. On to pravo može tražiti i od obojice. Pritom, dužnik, ukoliko je obveza dospjela, nema pravo spriječiti trećega da ispuni obvezu.

Za ovo je pitanje važno reći da između dužnika i trećeg ne postoji nikakav pravni odnos. Ne postoji nikakav sporazum koji bi ih obvezivao, pa dužnik niti treba dati pristanak na pristupanje dugu, niti može spriječiti trećeg da izvrši ispunjenje ukoliko je obveza dospjela.

Zbog toga je u našoj doktrini uvriježen stav da se ne radi o odnosu solidarnosti između dužnika i pristupatelja. Tako, osim Klarića,²³ Čuveljak primjerice ističe da oni nisu niti u međusobnom odnosu solidarnosti niti da se radi o jamstvu.²⁴ Osim argumenta da nema nikakvog pravnog odnosa između dužnika i pristupatelja,²⁵ drugi argument proizlazi iz toga da o solidarnosti obveze pristupatelja i dužnika u zakonu u čl. 101. ZOO-a nije ništa navedeno²⁶ (kad govorimo o općem uređenju pristupanja dugu bez preuzimanja neke imovinske cjeline).

²⁰ VSRH Rev x 622/2012-2 od 11. studenog 2014.

²¹ “Narodne novine”, broj 35/05 i 41/08

²² VSRH Revr 1300/2013-2 od 31. kolovoza 2016.

²³ Klarić, P., Vedriš, M., op.cit., str. 452.

²⁴ Čuveljak, J., *Pristupanje dugu i preuzimanje ispunjenja*, Informator, br. 5501, 25.11. 2006., str. 7.

²⁵ Spomenimo još jednom primjer iz sudske Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske PŽ-4709/08-4 od 10. prosinca 2008., koji ilustrira ovakvo mišljenje doktrine: “...Dakle, nakon sklapanja ugovora o pristupanju dugu, osim treće osobe dužnik je i dalje u obvezi, i to potpuno samostalno i neovisno od te treće osobe.”

²⁶ V. Eraković, A., *Preuzimanje duga, pristupanje dugu i preuzimanje ispunjenja*, Pravo i porezi, br. 6/10., lipanj 2010., str. 20.

Smatramo da je ovakav stav ispravan, no sudska praksa je ponekad bila bliža mišljenju o solidarnosti obveze.

Tako je zagrebački Županijski sud još glede ZOO iz '78/91. u jednoj sudskoj odluci naveo:

"Tako je sud prvog stupnja utvrdio da su tužitelj i tuženik 11. ožujka 1995., time što je tuženik potpisao izjavu kojom se obvezao da će ispuniti tužiteljevo potraživanje prema B. klubu Z., s osnove ugovora o najmu automobila za razdoblje od 8. siječnja 1995. do 11. ožujka 1995., te pristao da mu tužitelj dostavi račune za navedeno potraživanje na njegovu kućnu adresu, zaključili ugovor o pristupanju dugu. Neosnovano tuženik, osporavajući pravilnost i potpunost utvrđenog činjeničnog stanja, smatra da je u postupku pred sudom prvog stupnja bilo potrebno utvrditi je li tužitelj, prethodno, pokušao naplatiti svoja potraživanja od najmoprimca (B. kluba Z.). Naime, u slučaju pristupanja dugu, u smislu čl. 451. ZOO, treći stupa u obvezu pored dužnika, kao solidarni dužnik. Kako, prema odredbi čl. 414. st. 1. ZOO, svaki dužnik solidarne obveze odgovara vjerovniku za cijelu obvezu i kako vjerovnik može zahtijevati njezino ispunjenje od koga hoće, to je tužitelj mogao podnijeti tužbu protiv tuženika, bez prethodnog pokušaja namirenja tražbine od B. kluba Z."²⁷

Odluka Vrhovnog suda glede ZOO iz '78/91. također:

"Prema odredbi čl. 451. ZOO²⁸ ugovorom između vjerovnika i trećeg, kojim se ovaj obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovo potraživanje od dužnika, treći stupa u obvezu pored dužnika, znači kao solidarni dužnik."²⁹

Takvo mišljenje slijede i neki primjeri iz sudske prakse glede ZOO:

"Bitno je napomenuti i da su temeljem Ugovora o pristupanju dugu, a u smislu odredbe čl. 101. ZOO-a, pristupatelj dugu i ovdje tuženik solidarni dužnici, pa prema tome vjerovnik, odnosno ovdje tužitelj može zahtijevati ispunjenje od tuženika sve dok dužna tražbina ne bude u cijelosti podmirena."³⁰

"Prema odredbi članka 101. ZOO-a ugovorom između vjerovnika i trećeg, kojim se ovaj obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovu tražbinu prema dužniku, treći stupa u obvezu pored dužnika, kao solidarni dužnik."³¹

"Izjava NN od 7. ožujka 2014. Na računu od 28. veljače 2014. predstavlja pristupanje dugu u smislu čl. 101. ZOO,³² odnosno ugovor između tužitelja, kao vjerovnika i NN, kao treće osobe, kojim se ista obvezala tužitelju da će ispuniti njegovu tražbinu prema tuženiku kao dužniku. Tom izjavom NN stupilo je u obvezu pored tuženika kao dužnika. Na taj način ojačan je položaj tužitelja kao vjerovnika jer su mu obvezu dužna ispuniti dva dužnika- NN kao treća osoba (pristupatelj dugu) i tuženik kao dužnik. Takvim ugovorom dužnik se ne oslobađa obveze, a obveza dužnika i treće osobe je solidarna pa vjerovnik može birati od koga će svoju tražbinu naplatiti."³³

²⁷ Županijski sud u Zagrebu ŽS Zg Gž 2030/2002-2 od 27. siječnja 2004.

²⁸ Narodne novine", broj 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 107/95, 7/96, 91/96 i 112/99

²⁹ VSRH Rev 645/2006-2 od 13. srpnja 2006.

³⁰ Trgovački sud u Zagrebu 96.Povrv-234/2016 od 1. ožujka 2017.

³¹ Općinski sud u Splitu P-11865/15 od 17. svibnja 2017.

³² "Nardne novine", broj 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15

³³ Općinski građanski sud u Zagrebu 142 Povrv-12082/15-18 od 7. rujna 2017.

“Na taj način tuženik je stupio u obvezu prema tužitelju pored vlasnika, kao solidarni dužnik, a u smislu odredbe čl. 101. Zakona o obveznim odnosima.”³⁴

U izražavanju stava da pristupatelj i prvotni dužnik nisu solidarni dužnici, smatramo da ga valja prenijeti u širi kontekst pitanja o samostalnosti obveze te njene akcesornosti u ugovoru o pristupanju dugu, a time i sličnosti s jamstvom. O tome ćemo samo površno.

Evidentno je da se, prema čl. 101. ZOO-a, radi o istoj obvezi. Pristupatelj i prvotni dužnik dužni su ispuniti istu obvezu. No, pravne osnove nastanka obveze su potpuno različite. Dok obveza prvotnog dužnika nastaje sklapanjem glavnog ugovora s vjerovnikom, dotle treći i vjerovnik sklapaju posve drugi ugovor premda se radi o istovjetnoj obvezi u sadržajnom smislu. Zbog toga se u pravnoj doktrini zauzima stav da se radi o dvije samostalne obveze.³⁵

Međutim, radikalno shvaćanje samostalnosti tih obveza moglo bi nas navesti i na zaključak da vjerovnik ima pravo tražiti ispunjenje i od pristupatelja makar mu je ona već, od strane prvotnog dužnika, ispunjena. On na to nema pravo, jer čl. 101. ZOO-a jasno određuje kako se pristupatelj obvezuje ne samo ispuniti obvezu (odnosno vjerovnikovu tražbinu) koja je ista, nego se obvezuje ispuniti obvezu prvotnog dužnika. Pa bi u slučaju tužbe, pristupatelj mogao isticati vjerovniku prigovor prestanka obveze podmiranjem od strane dužnika.³⁶ Mišljenja smo da obveza pristupatelja, premda je relativno samostalna, ne može u potpunosti biti lišena svoje akcesornosti.³⁷ Premda iz druge pravne osnove, ona nastaje radi podmirjenja obveze prvotnog dužnika a eventualnim njegovim ispunjenjem ona i prestaje.

Neminovno je da se pristupanje dugu uspoređuje i s jamstvom. Upravo zbog iznesene teze o samostalnosti obveza, možemo načiniti distinkciju s jamstvom čije je temeljno obilježje akcesornost, ali i supsidijarnost. Budući da akcesornost, u relativnom smislu postoji i kod pristupanja dugu, ponekad dolazi do teškoće distinkcije ovih dvaju instituta, poglavito glede jamstva bez supsidijarnosti (*solidarno jamstvo*).

Kriterij distinkcije jamstva (i solidarne obveze) te pristupanja dugu može biti pitanje regresa. Ponajprije, kriterij distinkcije jamstva i pristupanja dugu je supsidijarnost (jer se kod jamstva vjerovnik najprije treba pokušati namiriti od glavnog dužnika). Pristupateljeva obveza nije supsidijarna. Međutim, taj kriterij distinkcije kod solidarnog jamstva izostaje. Vjerovnik tako, prema čl. 111. st. 3. ZOO-a može zahtijevati ispunjenje obveze bilo od glavnog dužnika, bilo od jamca platca, bilo od obojice istodobno, kao i kod pristupanja dugu. Zato je ovdje kriterij distinkcije regres. Kod solidarnog jamstva, jamac platac može se regresirati od glavnog dužnika s naslova zakonske subrogacije, jer čim jamac plati dug na njega prelaze i sva vjerovnička prava. I kod pristupatelja duga moglo bi se tako urediti, no to se ne događa *ipso iure*, već s naslova ugovorne personalne subrogacije.³⁸

³⁴ Općinski sud u Karlovcu Povrv-370/2013 od 26. studenog 2015.

³⁵ V. npr. Babić, S., op. cit., str. 76.

³⁶ V. Eraković, A, op. cit., str. 20.

³⁷ drukčije Babić, S., op. cit., str. 76.

³⁸ V. Klarić, P., Vedriš, M., op.cit., str. 452. - 453.

Kako je rečeno *supra*, o solidarnosti pristupatelja u čl. 101. ZOO-a nije ništa navedeno. Slijedom toga, neki zaključuju da se solidarnost ne pretpostavlja, već postoji jedino ukoliko je propisana ili ugovorena.³⁹

Jedan od primjera propisane solidarnosti pristupatelja, osim čl. 102. ZOO-a, jest i odredba čl. 124. st. 4. Stečajnog zakona glede izjave o pristupanju dugu koja glasi: "Davatelj izjave o pristupanju dugu i njegovi jamci, nakon što sud odobri pristupanje dugu, solidarno odgovaraju s dužnikom za njegove obveze nastale do davanja izjave o pristupanju dugu."⁴⁰

U čl. 98. st. 2. ZOO-a propisan je poseban slučaj pristupanja dugu ukoliko je u vrijeme vjerovnikova pristanka na ugovor o preuzimanju duga preuzimatelj bio prezadužen, a vjerovnik to nije znao niti morao znati. U tom slučaju prijašnji dužnik se ne oslobađa obveze, već obvezu duguje zajedno s preuzimateljem, jer tada taj ugovor o preuzimanju ima učinak ugovora o pristupanju dugu.

2.3. Pristupanje dugu u slučaju preuzimanja neke imovinske cjeline

Propisana solidarnost obveze vidljiva je i u čl. 102. ZOO-a kojim je uređeno ugovorno pristupanje dugu u slučaju preuzimanja neke imovinske cjeline. Navedeni članak tako u st. 1. određuje: "Osoba na koju prijeđe na temelju ugovora neka imovinska cjelina (poduzeće i sl.) pojedinca ili pravne osobe, ili dio te cjeline, odgovara za dugove koji se odnose na tu cjelinu, odnosno na njezin dio, pored dotadašnjeg imatelja i solidarno s njim, ali samo do vrijednosti njezine aktive." Stavak pak 2. istog članka propisuje kogentnom odredbom kako nema pravni učinak prema vjerovnicima odredba ugovora kojom bi se isključivala ili ograničavala odgovornost utvrđena u 1. stavku.

Poredbeno, na sličan način uređuje ovo pitanje i slovenski Obligacijski zakonik. On, naime govori o pristupu dugu u slučaju preuzimanja kakve imovinske cjeline te propisuje solidarnost i ništetnost ugovaranja kakvog isključivanja ili ograničavanja solidarne odgovornosti, te odgovornost pristupatelja do vrijednosti aktive te cjeline. To, međutim, zakonsko uređenje ne navodi primjer da se radi o poduzeću i sl.⁴¹

Solidarna odgovornost propisana čl. 102. ZOO-a odražava činjenicu postojanja uske veze prenesene imovine i dugova nastalih poslovanjem prijašnjeg vlasnika, pa ovakvim zakonskim uređenjem i dugovi prelaze zajedno s imovinom, a sve u cilju dodatnog osiguranja vjerovnika koji bi drukčijim uređenjem mogao biti stavljen u lošiji položaj. Zbog toga ovakvo zakonsko uređenje predstavlja posebni propisani oblik pristupanja dugu, a iz propisane odredbe o solidarnosti postupatelja, (ako primjerice ovu odredbu promatramo iz vidika da općim uređenjem instituta pristupanja dugu nema solidarne obveze) i svojevrsnu iznimku od općeg uređenja iz čl. 101. ZOO-a.

³⁹ Tako Eraković, op. cit., str. 20: "Predmnjeva solidarnosti postoji samo ako je u pitanju djeljiva obveza nastala trgovačkim ugovorom, osim ako su ugovaratelji izrijekom otklonili solidarnu odgovornost."

⁴⁰ Stečajni zakon (Narodne novine 71/15)

⁴¹ Obligacijski zakonik, čl. 433. :"(1) Tisti, na katerega preide po pogodbi kakšna premoženjska celota ali posamezen njen del, odgovarja poleg dotedanjega imetnika in solidarno z njim za dolgove, ki se nanašajo na to celoto oziroma njen del, vendar le do vrednosti njenih aktiv.

² Nima pravnega učinka nasproti upnikom pogodbeno določilo, ki bi izključevalo ali omejevalo odgovornost iz prejšnjega odstavka."

Napomenimo kako je određenje solidarne odgovornosti, vjerojatno se vodeći načelom *ubi emolentum, ibi onus* (gdje je dobit tu je i teret) - a sve u svrhu pojačanja vjerovnikova položaja - ipak ograničeno u kvantitativnom smislu do vrijednosti aktive prenesene cjeline, premda se ovdje zapravo radi o kauzalnoj odgovornosti (nije dakle važno je li stjecatelj znao ili mogao znati za postojanje duga).⁴² Pravna osnova nastanka ovog pristupanja dugu može biti različita (kupoprodaja, zamjena, darovanje itd.), no bitno da je s ugovorne osnove, a specifičnost je da nema ugovora o pristupanju dugu između stjecatelja imovinske cjeline (trećega) i vjerovnika.⁴³

Uređenje ovog instituta prijašnjim ZOO iz '78/91. u čl. 452. odnosilo se na preuzimanje imovinske cjeline pojedinca ili građanske pravne osobe s primjerom zanatske radnje te je glasilo: "Osoba na koju prijeđe na temelju ugovora neka imovinska cjelina (zanatska radnja i sl.) pojedinca ili građanske pravne osobe, ili dio te cjeline, odgovara za dugove koji se odnose na tu cjelinu odnosno na njezin dio, pored dotadašnjeg imaoca i solidarno s njim, ali samo do vrijednosti njezine aktive." Kako je ta odredba vrijedila samo za situacije kad fizička ili građanska pravna osoba prenosi na drugoga neku imovinsku cjelinu, Eraković zaključuje kako te osobe osim zanatske (obrtničke) radnje nisu ni mogle imati u vlasništvu drugu imovinsku cjelinu. Slijedom toga, zaključak bi bio da se pristupanje dugu na temelju te odredbe nije odnosilo na imovinsku cjelinu trgovačkog društva. To je primjerice potvrdila i sudska praksa (*infra* Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž 15/2013-3). U tom smislu, kad sadašnji zakon navodi primjer poduzeća, otvara se posve drugi kontekst što je izvan dosega ovog rada.⁴⁴

O ovome sudska praksa glede ZOO iz '78/91.:

"Prema čl. 452. st. 1. ZOO,⁴⁵ a koji zakon se u ovom slučaju primjenjuje na temelju odredbe čl. 1163. st. 1. Zakona o obveznim odnosima⁴⁶ osoba na koju prijeđe na temelju ugovora neka imovinska cjelina (zanatska radnja i sl.), pojedinca ili građanske pravne osobe, ili dio te cjeline, odgovora za dugove koji se odnose na tu cjelinu, odnosno na njezin dio, pored dotadašnjeg imaoca i solidarno s njim, ali samo do vrijednosti njegove aktive.

Da bi se stekli uvjeti za primjenu navedene zakonske odredbe trebaju dakle, biti ispunjene slijedeće pretpostavke: prvo, da je riječ o prelasku određene imovinske cjeline ili dijela te cjeline. To znači da ta imovina određene osobe treba biti razlučena od ostale imovine te osobe, te da ta imovina predstavlja određenu cjelinu odnosno njen dio (da postoje gospodarski ili pravni razlozi koji tu imovinu međusobno povezuju). drugo, da je riječ o dugovima koji se odnose upravo na tu određenu imovinsku cjelinu odnosno na njezin dio.

⁴² Npr. V. Čuveljak, J., op. cit., str. 7.

⁴³ V. Eraković, A., op. cit., str. 20.: "Ovo je poseban slučaj pristupanja dugu u kojem stjecatelj imovinske cjeline pristupa dugu kojeg ima osoba kojoj je ta imovinska cjelina do tada pripadala. Specifičnost se ogleda u tome što pristupanje dugu ne nastaje ugovorom između vjerovnika i treće osobe, nego između dužnika (onoga koji je otuđio imovinsku cjelinu) i treće osobe (stjecatelja imovinske cjeline).

⁴⁴ O tome Eraković, A., op. cit., str. 20.: "Odredbe čl. 101. ZOO-a dobivaju sada posve novo značenje budući da trgovci (trgovačka društva, trgovci pojedinci i obrtnici) obavljaju gospodarsku djelatnost preko svojih poduzeća, a koja se mogu ugovorom prenositi od jedne osobe na drugu."

⁴⁵ "Narodne novine", broj 53/91

⁴⁶ "Narodne novine", broj 35/05

Dakle, pri prelasku određene imovinske cjeline ili dijela te cjeline u smislu odredbe čl. 452. st. 1. ZOO-a, dolazi do prelaska ne samo aktive već i pasive, te imovinske cjeline odnosno njezinog dijela.⁴⁷

“Međutim, pogrešno je takvo pravno stajalište prvostupanjskog suda. Naime, odredbom čl. 452. ZOO-a regulirano je pristupanje dugu u slučaju primanja neke imovinske cjeline kao odgovornost osobe na koju prijeđe na temelju ugovora neka imovinska cjelina pojedinca ili građanske pravne osobe. Međutim, navedenim člankom je izričito navedena zanatska radnja pojedinca ili građanske pravne osobe, tako da se isti članak ne može primjenjivati na imovinsku cjelinu trgovačkih društava. Slijedom navedenog, prvostupanjski sud je zbog pogrešnog pravnog pristupa pogrešno primijenio materijalno pravo u odnosu na 2. tuženika čime je ostvaren žalbeni razlog iz čl. 356. ZPP-a.”⁴⁸

Navodimo primjere sudske prakse glede ZOO o pristupanju dugu u slučaju preuzimanja neke imovinske cjeline:

“Prema odredbi članka 102. stavak 1. ZOO-a osoba na koju prijeđe na temelju ugovora neka imovinska cjelina (poduzeće i sl.) pojedinca ili pravne osobe, ili dio te cjeline, odgovara za dugove koji se odnose na tu cjelinu, odnosno na njezin dio, pored dotadašnjeg imatelja i solidarno s njim, ali samo do vrijednosti njezine aktive, a prema stavku 2. toga članka, nema pravni učinak prema vjerovnicima odredba ugovora kojom bi se isključivala ili ograničavala odgovornost utvrđena u stavku 1. ovoga članka. Zbog toga je tuženik dužan, solidarno s bivšim suvlasnicima obrta, podmiriti dugove koje ta imovinska cjelina ima prema vjerovniku. Kako dužnik solidarne obveze odgovara vjerovniku za cijeli dug i vjerovnik može zahtijevati njegovo ispunjenje od koga hoće sve dok ne bude potpuno ispunjen (članak 43. stavak 1. ZOO-a), prigovor promašene pasivne legitimacije, doista nije osnovan. Teret dokazivanja da dugovi (pasiva) te imovinske cjeline, premašuju njenu aktivu, bio je na tuženiku.”⁴⁹

“Pored toga, prvostupanjski je sud potpuno zanemario odredbu članka 102. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima⁵⁰ kojom je propisano da osoba na koju prijeđe na temelju ugovora neka imovinska cjelina (poduzeće i sl.) pojedinca ili pravne osobe, ili dio te cjeline, odgovara za dugove koji se odnose na tu cjelinu, odnosno na njezin dio, pored dotadašnjeg imatelja i solidarno s njim, ali samo do vrijednosti njezine aktive, a prema stavku 2. toga članka, nema pravni učinak prema vjerovnicima odredba ugovora kojim bi se isključivala ili ograničavala odgovornost utvrđena u stavku 1. ovoga članka. Ako je doista došlo do “prijenosa obrta” na tuženika, prema navedenoj zakonskoj odredbi tuženik bi bio odgovoran za dugove koji se odnose na tu imovinsku cjelinu, solidarno s dotadašnjim imateljem (ranijim vlasnikom obrta).”⁵¹

Zanimljivo je spomenuti kako se primjenom Stečajnog zakona u pogledu pripreme stečajnog plana može isključiti primjena odredbe čl. 102. ZOO-a nakon otvaranja stečajnog postupka.⁵²

⁴⁷ VSRH Revt 137/2011-2 od 19. veljače 2014.

⁴⁸ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž 15/2013-3 od 15. ožujka 2016.

⁴⁹ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž 1916/2011-3 od 24. rujna 2014.

⁵⁰ “Narodne novine” broj 35/05 i 41/0

⁵¹ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž-650/11-3 od 24. rujna 2014.

⁵² Stečajni zakon, čl. 303. u st. 2: “...Stečajnim planom može se prenijeti dio ili svu imovinu dužnika na jednu ili više već postojećih osoba ili osoba koje će tek biti osnovane, uz isključenje primjene općeg pravila o pristupanju dugu

3. Preuzimanje ispunjenja

Kod promjena na strani dužnika osim preuzimanja duga te pristupanja dugu imamo i institut preuzimanja ispunjenja, kako je uređen jednim jedinim člankom 103. ZOO-a. Njime je u st. 1. tog članka određeno da se ispunjenje preuzima ugovorom između dužnika i trećeg kojim se treći obvezuje ispuniti obvezu dužnika prema njegovu vjerovniku. 2. stavak istog članka određuje da taj treći – odnosno preuzimatelj ispunjenja, ako pravodobno ne ispuni obvezu vjerovniku te ovaj zatraži ispunjenje od dužnika, odgovara dužniku. No jasno je naznačeno u st. 3. da se tu ne radi o preuzimanju duga niti o pristupanju dugu, pa vjerovnik nema nikakvo pravo prema preuzimatelju ispunjenja.

Osnova, dakle, instituta preuzimanja ispunjenja jest ugovor između dužnika i trećeg. Tu zapažamo sličnost prema institutu preuzimanja duga jer se na istoj strani - s dužnikom - događa sklapanje ugovora. Međutim, distinkcija je vidljiva u tome što je kod preuzimanja duga potreban i pristanak vjerovnika koji ima konstitutivan značaj.⁵³ Kod preuzimanja ispunjenja preuzimatelj stupa u obvezni odnos samo prema dužniku. To je vidljivo i na temelju toga da vjerovnik ne može zahtijevati niti od dužnika da mu treći podmiri dug jer je dužnik i dalje u obvezi prema vjerovniku, a vjerovnika se ne tiču dužnikovi interni odnosi s trećim. Pravni učinak, naime ugovora o preuzimanju ispunjenja djeluje samo između ugovornih stranaka - dužnika i preuzimatelja pa niti ne dolazi do promjene u obveznom odnosu glede glavnog ugovora između dužnika i vjerovnika. Spomenimo kako odredba čl. 96. st. 5. ZOO-a glede instituta preuzimanja duga propisuje tome ugovoru pravne učinke ugovora o preuzimanju ispunjenja sve dok vjerovnik ne da svoj pristanak ili ukoliko odbije dati pristanak.

Vjerovnik je ipak dužan primiti ispunjenje dospjele obveze od preuzimatelja jer bi inače mogao pasti u zakašnjenje prema odredbama čl. 184. ZOO-a.⁵⁴

Dužnik, pak, ima pravo od preuzimatelja duga zahtijevati pravodobno ispunjenje obveze, a ukoliko preuzimatelj to ne učini, odgovara dužniku za neispunjenje prema st. 2. čl. 103. ZOO-a. Ta odgovornost obično je uređena ugovorom, a ukoliko je izostala, primjenjuju se opća pravila obveznog prava. Ako preuzimatelj izvrši obvezu vjerovniku, u pravilu ne može zahtijevati naknadu od dužnika.

Kako ističe Babić: "Ugovor o preuzimanju ispunjenja vrlo je često korišten u praksi, osobito u slučaju kad dužnik sklopi ugovor sa svojim poduzećem na osnovi kojeg se ono obvezuje preko svoje isplatne blagajne plaćati banci ili nekoj trgovačkoj tvrtki dug svog djelatnika na osnovi zajma ili na osnovi ugovora o prodaji, najčešće kad se taj dug isplaćuje u obrocima."⁵⁵

Poredbeno, slovenski Obligacijski zakonik također jednim jedinim člankom uređuje institut preuzimanja ispunjenja, određujući da se taj institut zaključuje ugovorom između duž-

u slučaju preuzimanja neke imovinske cjeline iz zakona kojim se uređuju obvezni odnosi i o dužnosti davanja izjave o nepostojanju dugovanja iz zakona kojim se uređuje postupak u sudskom registru."

⁵³ U tom smislu u teoriji je prisutno i mišljenje da je ugovor o preuzimanju duga trostrani ugovor, zbog pristanka vjerovnika koji je uvjet njegove valjanosti. V. Terek, D., Volar, V., *Neki slučajevi promjena u obveznim odnosima*, Računovodstvo i financije, 6/27/13, 2013., str. 133.

⁵⁴ "(1) Vjerovnik dolazi u zakašnjenje ako bez osnovanog razloga odbije primiti ispunjenje ili ga svojim ponašanjem spriječi."

⁵⁵ Babić, S., op. cit., str. 76.

nika i trećeg kojem se potonji obvezuje dužniku ispuniti njegovu obvezu prema vjerovniku. Možemo reći da je taj institut uređen identično kao i u nas.⁵⁶

Austrijski ABGB institut preuzimanja ispunjenja (*die Erfüllungsbübernahme*) uređuje u § 1404 također određujući da vjerovnik prema preuzimatelju nema izravno pravo zahtijevati ispunjenje.⁵⁷ Spomenimo da je kod instituta preuzimanja duga u § 1405, slično našem zakonodavstvu, propisano da sve dok vjerovnik ne dade pristanak odnosno ako ga odbije, treći je odgovoran kao kod ugovora o preuzimanju ispunjenja.⁵⁸

U njemačkom BGB preuzimanje ispunjenja nije ukomponirano u okviru teme preuzimanja duga, već se ono spominje kod odredbi glede ugovora u korist trećih (pod naslovom *Auslegungsregel bei Erfüllungsbübernahme*). Tako § 329 BGB određuje da ukoliko jedna ugovorna strana pristane ispuniti obvezu vjerovniku druge ugovorne strane, a bez preuzimanja duga, u slučaju sumnje vjerovnik nema neposredno pravo zahtijevati njeno ispunjenje.

O preuzimanju ispunjenja iz sudske prakse:

“Prema odredbi iz članka 96. ZOO/05, da bi se osoba dužnika zamijenila preuzimateljem potreban je pristanak vjerovnika jer je ugovor o preuzimanju duga trostrani pravni posao kojim se mijenja dužnik, dakle, ako u tom pravnom poslu izostane vjerovnikov pristanak, tada nema ni ugovora o preuzimanju duga. Međutim, u tom slučaju na osnovi samog zakona egzistira ugovor o preuzimanju ispunjenja iz članka 103. ZOO/05, u kojem treća osoba ne preuzima dug niti postaje vjerovnikov dužnik, ali se obvezuje dužniku da će ispuniti njegovu obvezu (članak 95. stavak 5. ZOO/05).”⁵⁹

“Prema odredbi članka 103. ZOO-a ispunjenje se preuzima ugovorom između dužnika i nekog trećega kojim se ovaj obvezuje ispuniti njegovu obvezu prema njegovu vjerovniku; on odgovara dužniku ako pravodobno ne ispuni obvezu vjerovniku te ovaj zatraži ispunjenje od dužnika, ali on ne preuzima dug, niti pristupa dugu i vjerovnik nema nikakvo pravo prema njemu. Zbog toga žalitelj osnovano tvrdi da se ugovor koji je on sklopio s bivšim vlasnikom obrta ne tiče tužitelja kao vjerovnika, nego regulira njihove međusobne odnose.”⁶⁰

4. Zaključak

Ugovorom o pristupanju dugu, ne dolazi do promjene dužnika, nego uz dužnika u pravni odnos prema vjerovniku ulazi i treća osoba. Zato naš ZOO to formulira na način da treći stupa u obvezu pored dužnika. Time se znatno pojačava vjerovnikov položaj, koji zapravo dobiva dva dužnika, što smo pokazali i iz primjera sudske prakse.

⁵⁶ Obligacijski zakonik, pod naslovom *Prezmem ispolnitve* u čl. 434. npr. 1. stavak: “Izpolnitev se prevzema s pogodbo med dolžnikom in nekom tretjim, s katero se ta dolžniku zavezuje, da bo izponil njegovo obveznost nasproti njegovemu upniku.”

⁵⁷ § 1404 ABGB: “Wer einem Schuldner verspricht, die Leistung an dessen Gläubiger zu bewirken (Erfüllungsbübernahme), haftet dem Schuldner dafür, daß der Gläubiger ihn nicht in Anspruch nehme. Dem Gläubiger erwächst daraus unmittelbar kein Recht.”

⁵⁸ § 1405 ABGB: “...Bis diese Einwilligung erfolgt oder falls sie verweigert wird, haftet er wie bei Erfüllungsbübernahme (§1404).”

⁵⁹ VSRH Revt 355/2011-2 od 19. veljače 2013.

⁶⁰ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske PŽ-1916/11-3 od 24. rujna 2014.

Komparativno, u austrijskom pravu također se određuje ugovor o pristupanju dugu, premda samo jednim jedinim člankom, koji spada pod cjelinu o preuzimanju duga. Njime se propisuje da treći može sklopiti ugovor s vjerovnikom glede pristupanja dugu čak i bez sporazuma s dužnikom te je istaknuto kako se u slučaju sumnje, takva izjava trećega vjerovniku smatra kao obveza *pored* prethodnog dužnika, a ne u smislu da treći stupa na mjesto dužnika. Time zaključujemo kako austrijsko pravo spominje mogućnost sklapanja ugovora o preuzimanju duga i između vjerovnika i trećeg, gdje on stupa na mjesto dužnika. Stoga napominjemo razliku u odnosu na hrvatsko uređenje koje ovakvu mogućnost nije spomenulo. Slično uređenje s austrijskim postoji i u njemačkom pravu.

Premda je u našoj doktrini kod ugovora o pristupanju dugu uvriježen stav da se ne radi o odnosu solidarnosti između dužnika i pristupatelja, što se ponajviše argumentira time da pristupatelj i dužnik nisu ni u kakvom pravnom odnosu niti da ZOO o njihovoj solidarnoj obvezi ništa ne navodi, sudska praksa je ponekad bliža mišljenju o solidarnosti obveze.

Zbog toga, u izražavanju stava da pristupatelj i prvotni dužnik nisu solidarni dužnici, prenijeli smo to pitanje u širi kontekst samostalnosti obveze te njene akcesornosti u ugovoru o pristupanju dugu, te usporedbu s jamstvom. U tom smislu, glede stava pravne doktrine da su obveze pristupatelja i obveza dužnika samostalne, upozorili smo da bi radikalno shvaćanje samostalnosti tih obveza moglo navesti i na neke zaključke kojima bi vjerovnik imao pravo tražiti ispunjenje obveze od pristupatelja makar bi mu ona već od strane dužnika bila ispunjena. Zbog toga je *conclusio* glede obveze pristupatelja dugu u odnosu na obvezu dužnika: ona je relativno samostalna, no ne može u potpunosti biti lišena svoje akcesornosti; premda nastaje iz druge pravne osnove negoli obveza dužnika, ona nastaje radi podmirenja te obveze a eventualnim ispunjenjem dužnika ona i prestaje. Glede usporedbe s jamstvom čije je temeljno obilježje akcesornost a onda i supsidijarnost, ponekad dolazi do teškoće distinkcije jamstva (poglavito solidarnog jamstva) s pristupanjem dugu. S tim u vezi, podcrtavamo kao kriterij distinkcije pitanje regresa koje se kod solidarnog jamstva koristi s naslova zakonske subrogacije, a kod pristupanja dugu ono se ne događa ipso iure, već jedino s naslova ugovorne personalne subrogacije.

Glede instituta preuzimanja ispunjenja, osnova jest ugovor između dužnika i trećeg. Tu zapažamo sličnost prema institutu preuzimanja duga jer se na istoj strani - s dužnikom - događa sklapanje ugovora. Međutim, distinkcija je vidljiva u tome što je kod preuzimanja duga potreban i pristanak vjerovnika koji ima konstitutivan značaj. Austrijsko pravo, slično našem zakonodavstvu, propisuje da je kod instituta preuzimanja duga, sve dok vjerovnik ne dade pristanak odnosno ako ga odbije, treći odgovoran kao kod ugovora o preuzimanju ispunjenja. Ističemo uređenje njemačkog prava u kojem preuzimanje ispunjenja nije ukomponirano u okviru teme preuzimanja duga, već se ono spominje kod odredbi glede ugovora u korist trećih. Ono se određuje poglavito glede prava vjerovnika zahtijevati ispunjenje.

LITERATURA

1. *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*; BGBI. I Nr. 59/2017 (NR: GP XXV RV 1461 AB 1528 S. 173. BR: AB 9764 S. 866.); <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundsnormen&Gesetzesnummer=10001622;>; (pristup: 27.9. 2017.)
2. Babić, S., (1994.), Promjena dužnika u obveznopравnim odnosima, *Računovodstvo i financije*, br. 6, str. 73.,76.
3. Bürgerliches Gesetzbuch (BGBI. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738; BGBI. I S. 3719); <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html>; (pristup: 27.9. 2017.)
4. Čuveljak, J., (2006.), Pristupanje dugu i preuzimanje ispunjenja, *Informator*, br. 5501, str. 7.
5. Eraković, A., (2010.), Preuzimanje duga, pristupanje dugu i preuzimanje ispunjenja, *Pravo i porezi*, br. 6/10., str. 20.
6. Klarić, P., Vedriš, M., (2006.), *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb, str. 452.-453.
7. Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečišćeno besedilo in 64/16 – odl. US)
8. Općinski građanski sud u Zagrebu 142 Povrv-12082/15-18 od 7. rujna 2017.
9. Općinski sud u Karlovcu Povrv-370/2013 od 26. studenog 2015.
10. Općinski sud u Splitu P-11865/15 od 17. svibnja 2017.
11. Stečajni zakon (Narodne novine 71/15)
12. Terek, D., Volar, V., (2013.) Neki slučajevi promjena u obveznim odnosima, *Računovodstvo i financije*, 6/27/13, str. 133.
13. Trgovački sud u Osijeku 3 P-233/17-9 od 20. srpnja 2017.
14. Trgovački sud u Pazinu 3 P-1041/2015-18 od 25. studenog 2016.
15. Trgovački sud u Zagrebu 96.Povrv-234/2016 od 1. ožujka 2017.
16. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž-4709/08-4 od 10. prosinca 2008.
17. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž-650/11-3 od 24. rujna 2014.
18. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž 1916/2011-3 od 24. rujna 2014.
19. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske 37. Pž-6101/13-4 od 4. veljače 2016.
20. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž 15/2013-3 od 15. ožujka 2016.
21. VSRH Rev 2035/2001-2 od 21. siječnja 2004.
22. VSRH Rev 645/2006-2 od 13. srpnja 2006.
23. VSRH Rev 710/2010-2 od 1. veljače 2012.
24. VSRH Rev 2043/10-2 od 4. srpnja 2012.
25. VSRH Revt 355/2011-2 od 19. veljače 2013.
26. VSRH Revt 137/2011-2 od 19. veljače 2014.
27. VSRH Rev x 622/2012-2 od 11. studenog 2014.
28. VSRH Revr 1300/2013-2 od 31. kolovoza 2016.
29. Zakon o obveznim odnosima (Službeni list SFRJ 29/1978, 39/1985, 46/1985, 57/1989, Narodne novine 53/1991, 73/1991, 3/1994, 111/1993, 107/1995, 7/1996, 91/1996, 112/1999, 88/2001, 35/2005)

30. Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine 35/05, 41/08, 125/11, 78/15)
31. Županijski sud u Puli Gž-85/16-5 od 10. travnja 2017.
32. Županijski sud u Zagrebu ŽS Zg Gž 2030/2002-2 od 27. siječnja 2004.

Summary

**JOINING A DEBT AND ASSUMPTION OF PERFORMANCE – VIEW THROUGH CURRENT
LEGISLATION, JUDICATURE AND SOME COMPARATIVE ARRANGEMENTS**

This paper analyzes the current Croatian legal arrangement of the institute of joining a debt with a comparative view and examples of Croatian judicature. The focus is on the notion of joining a debt, its legal form, and improving creditor's position. Special consideration is given on the disagreement between theory and court practice regarding the relationship between the third and original debtors of the main contract, which concern whether they are solidary debtors. Through current and previous legal arrangements and court practise, characteristics of a contract of joining a debt in case of taking over entire property are analyzed. Finally, this paper compares the institute of assumption of performance with some comparative arrangements and with assumption of debt institute.

Keywords: *joining a debt, improving creditor's position, solidary debtors, assumption of performance.*